

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií, Katedra sociologie

Vanda Ondráčková

**Sport a sociální kapitál:
vznik sociálního kapitálu mezi rekreačními
a závodními sportovci**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Vanda Ondráčková**

Vedoucí práce: **doc. PhDr. Jadwiga Šanderová, CSc.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

ONDRÁČKOVÁ, Vanda. *Sport a sociální kapitál: vznik sociálního kapitálu mezi rekreačními a závodními sportovci*. Praha, 2014. 51 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Jadwiga Šanderová, CSc.

Abstrakt

Práce se zaměřuje na problematiku tvorby sociálního kapitálu v prostředí sportovního klubu. Zkoumá rozdíly ve vzniku a projevech individuálního sociálního kapitálu u rekreačních a závodních veslařů. Hlavním cílem práce je zkoumat, zda sociální kapitál v tomto prostředí vzniká a zda lze v této souvislosti pozorovat nějaké rozdíly mezi závodními a rekreačními sportovci. Na základě uskutečněného kvalitativního výzkumu lze předpokládat, že sociální kapitál se ve sportovním klubu může vznikat a jeho povaha a využití se u zkoumaných skupin liší. V pozadí zjištěných odlišností je odlišné vnímání sportu, kdy závodní veslaři vnímají sport především jako kolektivní aktivitu, zatímco rekreační veslaři jako individuální. Ve skupině závodních veslařů vzniká větší množství trvalých a pevných vazeb a sociální kapitál vytvořený v klubu může mít v jejich životě důležitější roli. Pro rekreační veslaře se vazby uvnitř klubu nezdají být příliš důležité a sociální kapitál s nimi spojený pro ně může mít daleko menší význam. Výsledky práce nám tedy umožňují lépe porozumět sportovnímu prostředí jako zdroji sociálního kapitálu a zároveň pozorovat jeho odlišné vnímání závodními a rekreačními sportovci.

Abstract

The bachelor's thesis focuses on the problem of the formation of social capital within a sport club. It examines the differences in the patterns in creation and manifestation of individual social capital among the group of recreational and competitive rowers. The main aim of this work is to observe whether social capital is formed in this environment and what are the possible differences in the approach of the two groups. The qualitative methods used for this research came to a conclusion that the sport club is a place which may support the formation of social capital. There were also some distinctions found between the two groups. The main reason for these differences is possibly the different approach to sport as a collective or recreational activity. Competitive rowers perceive the sport as a collective activity, therefore there may be more permanent and strong connections are created among them. Social capital formed in the sport club may have an important role in the life of competitive rowers. Social capital created in this way doesn't probably have the same significance for recreational rowers. They approach the sport on an individual level and the connections within the club are not very important for them. The findings of this work enable us to understand the potential of sport environment as a resource of social capital and at the same time give us the opportunity to observe the different perception of recreational and competitive athletes.

Klíčová slova

sociální kapitál, sport, sportovní klub, porovnání, participace, individuální sport, kolektivní sport, zdroj sociálního kapitálu

Keywords

social capital, sport, sport club, comparison, participation, individual sport, collective sport, social capital resource

Rozsah práce: 66 346 znaků od úvodu po závěr

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Vanda Ondráčková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Jadwize Šanderové, CSc. za cenné připomínky a rady, dále Veslařskému klubu Smíchov a všem komunikačním parterům a partnerkám za ochotu a čas, který mi věnovali. Mé poděkování patří také rodině a přátelům za trpělivost a podporu.

Institut sociologických studií

Projekt bakalářské práce

Název bakalářské práce:

Sportovní klub a sociální kapitál

Zásady pro vypracování práce a její cíle:

Ve své práci se budu věnovat vzniku sociálního kapitálu ve sportovním klubu. Tyto kluby mají v české společnosti dlouhou tradici a jsou důležitou součástí naší kultury. Sportovní volnočasové aktivity můžeme považovat za významný zdroj sociálního kapitálu. Vztahy, vznikající členstvím ve skupině, kterou tvoří členové sportovního klubu, jsou dlouhodobé, silné a jejich vliv na život jedince je významný. Práce se bude zabývat vznikem vazeb ve sportovním klubu a zaměří se především na vznik individuálního sociálního kapitálu. V první části práce se budu věnovat především teoriím sociálního kapitálu a jeho vzniku při sportovních aktivitách. Budu vycházet především z koncepcí, zabývajících se individuálním sociálním kapitálem, ale také z již uskutečněných výzkumů na téma sociálního kapitálu a sportu. Shrnu zde také specifické znaky klubového sportu. Druhá část práce, která je opřena o kvalitativní výzkum, bude zaměřena na vznik vazeb a jednání, které vede k jejich udržování v rámci sportovního klubu. V rámci tohoto výzkumu budu porovnávat dvě skupiny členů klubu - závodníky a rekreační sportovce. Polostrukturované rozhovory budu provádět se členy vybraného klubu, u kterých bude možné pozorovat, jak se tyto vazby vyvíjely a jaký mají vliv na život respondenta. Rozhovory budu následně kódovat a analyzovat podle vytvořených kategorií.

Předběžná náplň práce:

- 1) Úvod práce - představení výzkumného problému a otázky
- 2) Výzkumná metoda - výběr metody a postupů, výhody a možná omezení práce
- 3) Představení případu
- 4) Teoretická část - sociální kapitál
- 5) Praktická část - průběh rozhovorů a zpracování dat, interpretace a zjištění
- 6) Závěr práce - výsledky výzkumu.

Předpokládaná použitá literatura:

Coakley, J. 1999. Inside Sports, London: Routledge

Coakley, J. 2001 Sport in societies: Issues and Controversies, New York: McGraw-Hill

Coakley, J. 1993 Sport and socialization, Exercise and sport science reviews vol. 21

Sekot, A. 2006. Sociologie sportu. Brno: Paido

Sekot, A. 2008. Sociologické problémy sportu. Brno: Grada

Giulianott, R. 2005. Sport: A Critical Sociology. Cambridge: Polity Press

Shaw, M. E. 1976. Group Dynamics: the Psychology of Small Group Behavior. New York: McGraw-Hill

Stangor, C. 2004. Social Groups in Action and Interaction. New York: Psychology Press

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM	5
PROHLÁŠENÍ	7
PODĚKOVÁNÍ	8
OBSAH	1
ÚVOD	2
1. VÝZKUMNÁ METODA	4
2. KLUBOVÝ SPORT	5
2.1 VESLAŘSKÝ KLUB SMÍCHOV.....	7
3. SOCIÁLNÍ KAPITÁL	9
3.1 PIERRE BOURDIEU.....	10
3.2 NAN LIN.....	11
3.3 JAMES COLEMAN.....	12
3.4 ROBERT PUTNAM.....	12
3.5 INDIVIDUÁLNÍ SOCIÁLNÍ KAPITÁL.....	15
4. SOCIÁLNÍ KAPITÁL A SPORT	17
4.1 DOSAVADNÍ VÝZKUMY.....	18
5. PRŮBĚH VÝZKUMU	20
5.1 VÝBĚR KOMUNIKAČNÍCH PARTNERŮ.....	20
5.2 POZICE VÝZKUMNÍKA A ETICKÁ STRÁNKA VÝZKUMU.....	21
5.3 PRŮBĚH ROZHOVORŮ.....	21
5.4 POSTUPY ANALÝZY ZÍSKANÝCH DAT.....	22
6. INTERPRETACE A ZJIŠTĚNÍ	24
6.1 POČÁTKY ČLENSTVÍ V KLUBU.....	24
6.2 VNÍMÁNÍ SPORTOVNÍ ČINNOSTI V KLUBU.....	25
6.3 PŘÁTELSTVÍ A VZTAHY V KLUBU.....	27
6.4 SPORTOVNÍ KLUB JAKO ZÁZEMÍ.....	31
6.5 VÝZNAM SPORTOVNÍHO KLUBU V ŽIVOTĚ ČLENA.....	33
ZÁVĚR	36
SUMMARY	39
POUŽITÁ LITERATURA	40
SEZNAM PŘÍLOH	46
PŘÍLOHY	47

Úvod

Vliv sportu na vznik sociálního kapitálu ve společnosti je poměrně často zkoumanou problematikou. Práce, které se tímto tématem zabývají, se často zaměřují na celospolečenský význam sociálního kapitálu. Zajímají se o vliv sportu na integraci jedinců, vzájemnou důvěru a participaci na veřejném životě v dané společnosti. Většina těchto výzkumů je prováděna kvantitativními metodami, které vztahy umožňující tvorbu sociálního kapitálu a jeho projevy mapují.

Ve své práci jsem se rozhodla zaměřit na individuální sociální kapitál, který vzniká v rámci sportovního klubu, a jeho projevy. Klubový sport je v České republice významnou volnočasovou aktivitou. Kluby poskytují svým členům materiální, sportovní a sociální zázemí. Jsou místem, kde se setkávají lidé různého věku, zájmů a postavení. V klubech vzniká řada sociálních kontaktů, které mohou mít vliv na život členů klubu. Většina členů se jimi stává v mladém věku, s primárním účelem zvyšování výkonnosti a účasti na sportovních soutěžích. Existuje ale také skupina lidí, kteří nemají ve sportu vysoké ambice, a jejich sportovní činnost můžeme nazvat rekreační.

Rozhodla jsem se tedy pro kvalitativní výzkum zaměřený na tuto problematiku a rozdíl mezi oběma skupinami. Veslařský klub Smíchov jsem pro tento výzkum vybrala právě proto, že se zde každodenně setkávají tyto dvě členské skupiny. Obě skupiny mají přístup ke stejným výhodám klubového členství a mají stejné povinnosti. Myslím ale, že osobní postoj jedinců ke klubovému členství se v rámci těchto skupin liší. V návaznosti na to se pak může lišit také tvorba sociálního kapitálu jako zdroje kontaktů mezi členy, ze kterých lze čerpat.

V práci se proto budu věnovat především tomu, zda některá forma sociálního kapitálu ve Veslařském klubu Smíchov vzniká. Následně se zaměřím na odlišnosti ve tvorbě a projevech sociálního kapitálu mezi skupinami závodních a rekreačních veslařů. Pokud se liší vznik a projevy mezi rekreaanty a závodníky, proč je tomu tak? Jak vnímají tyto dvě skupiny své členství v klubu? Jak takto vzniklý sociální kapitál v životě využívají v dosažení vlastních cílů?

Myslím, že výsledky výzkumu mohou pomoci vysvětlit vliv členství ve sportovním klubu na život člověka. Primárně nejen ze sportovního hlediska, ale také jako zdroje sociálních kontaktů a s nimi spojených výhod, kterými je například důvěra nebo sociální podpora.

Ve své práci nejprve představím výzkumnou metodu a důvody, proč jsem ji zvolila. Následně se budu věnovat vybranému sportovnímu klub. Vymeším základní charakteristiky klubového sportu jako odvětví. Považuji to za důležité, jelikož vybraný sportovní klub do této oblasti sportovních aktivit patří, a tak získáme lepší představu o jeho organizaci. Poté se pokusím případ co nejlépe popsat a vysvětlit, proč jsem ho pro práci zvolila.

V teoretické části práce se budu nejprve věnovat základnímu vymezení pojmu. Vzhledem k tomu, že se nemohu přímo opřít o konkrétní teorii, rozhodla jsem se přiblížit nejznámější autory, kteří se sociálním kapitálem zabývají. Věnovat se budu hlavně individuálnímu sociálnímu kapitálu. Pro můj výzkum je stejně podstatný jako kapitola, týkající se sociálního kapitálu a sportu, která propojuje oblast mého výzkumu se zkoumaným problémem. V té přiblížím dosavadní poznatky a výzkumy, které se touto tematikou zabývaly. Než se budu zabývat výsledky svého výzkumu, nejprve představím postupy, které jsem zvolila. Následně přejdu k interpretaci dat, kde budu prezentovat nejdůležitější zjištění, ke kterým jsem v práci došla. V závěru práce informace shrnu a představím možná rozšíření nebo pokračování výzkumu této problematiky.

1. Výzkumná metoda

Ke zkoumání výše uvedených otázek jsem se rozhodla využít kvalitativní výzkum. Kvalitativní typ výzkumu nám pomůže pochopit prostředí, ve kterém dochází k interakcím mezi členy klubu, a důkladně ho zkoumat. Podle Dismana je kvalitativní výzkum především prostředkem pro porozumění lidem v sociálních situacích. (Disman, 2002: 28) Kvalitativní přístup mi ale také umožnil hlubší a komplexnější pohled na problematiku vzniku sociálního kapitálu.

Ve sportovním klubu, který jsem si vybrala jako oblast pro svůj výzkum, dochází k různým druhům interakcí, které mi tento přístup umožnil lépe pochopit a orientovat se ve vybraném prostředí. Hlavními výhodami kvalitativní studie je podle Hendla její flexibilita, porozumění procesu a dynamice problému a možnost zkoumat daný problém hloubkově v přirozeném prostředí. (Hendl, 2005: 52) A právě snaha o porozumění vztahů a procesu jejich vzniku je důležitou součástí tohoto výzkumu.

Tento výzkum jsem se rozhodla zvolit jednu organizaci. Pro zkoumání tvorby sociálního kapitálu ve sportovním klubu jsem vybrala Veslařský klub Smíchov (dále VK Smíchov). Při výběru případu jsem volila mezi dvěma kluby, kde jsem získala souhlas k provedení výzkumu. V obou klubech jsem měla možnost získat přístup k potřebným informacím. Pro VK Smíchov jsem se rozhodla hlavně kvůli specifické struktuře jeho členské základny, kterou tvoří závodní i rekreační sportovci. To považuji u takto zaměřených klubů za zajímavé a výjimečné. Než ale klub představím, ráda bych přiblížila klubový sport a jeho organizaci, konkrétně tedy klubový sport v České republice.

2. Klubový sport

Klubový sport je důležitým druhem účasti na sportovních činnostech a v České republice má dlouholetou tradici. První sportovní kluby se zde začaly tvořit na konci 19. století, během 20. století prošly významnými proměnami a v současné době jsou důležitými organizacemi, které umožňují sportování pro různé výkonnostní úrovně a typy sportů. (Kossl, Krátký, Marek, 1986)

Česká unie sportu (vznikla z ČSTV v roce 2013), uvádí, že k 31. 12. 2012 bylo ve sportovních klubech a tělovýchovných jednotách evidováno 1 428 506 členů. (ČUS, 2013) Sportovní činnost ve sportovních klubech nebo tělovýchovných jednotách je tedy velice často využívanou formou zapojení jedinců do sportovních aktivit.

Český svaz tělesné výchovy (nyní Česká unie sportu) definuje sportovní klub a tělovýchovnou jednotu jako *„právnícké osoby, v prostředí České republiky se v drtivé většině případů jedná o občanská sdružení, která mohou zakládat občané podle zákona č.83/90 Sb. o sdružování občanů). Základním dokumentem určujícím činnost sportovního klubu jsou jeho stanovy, které také udávají organizační strukturu a statutární orgány klubu (osoby oprávněné jednat jménem klubu). V české praxi je valná většina volených funkcí vykonávána dobrovolně, často i bez nároku na náhrady výdajů spojených s výkonem funkce“*. (Kovář, 2011: 8)

S dobrovolností pracuje i definice Heinemanna. Podle něj je klub považován za *„dobrovolnou organizaci, ve které může jedinec rozhodnout, zda se stane a zůstane jejím členem“*. (Heinemann In Okayasu, Kawahara, Nogawa, 2010: 165)

Můžeme tedy říci, že důležitou charakteristikou sportovního klubu je vůle jedinců stát se jeho součástí. Sportovní klub je pak pro tyto jedince organizací, která jim poskytuje možnost sportovně i sociálně se realizovat. Zajišťuje materiální i sportovní zázemí pro své členy, kteří se na chodu klubu podílejí dodržováním svých povinností, zpravidla předem určenými ve stanovách klubu. (Česká unie sportu, 2013)

Mezi povinnosti člena klubu často patří například účast na členské výroční schůzi a jiných setkáních, na kterých se zpravidla rozhoduje o rozpočtu klubu, jeho

investicích a personálních změnách ve vedení. Součástí může být i účast na různých brigádách a akcích, které napomáhají chodu klubu. Můžeme tedy říci, že sportovní klub je „*sdužením, které je založené na dobrovolnosti, reciprocitě a občanské soudržnosti*“. (Sekot, 2006: 65)

Sdružuje jedince, kteří se aktivně podílejí na jeho chodu a činí tak z různých osobních důvodů. Cíle sportovních klubů jsou různé. Podle Sekota je jím především výchova špičkových sportovců. (Sekot, 2006: 65) Pokud se ale podíváme na jiná vymezení klubového sportu, zjistíme, že stejně důležitá je i funkce rekreační a socializační. Slepíčková ho vidí jako „*sport, ve kterém funguje směs motivů od vzrušení ze soutěže, snahy po osobním maximálním výkonu až po potřebu relaxace a sociálních kontaktů*“. (Slepíčková, 2005: 32)

Výkonnostní úroveň sportovců ve sportovních klubech se pohybuje v celé škále od jedinců, kteří sport vykonávají rekreačně, až po vrcholové sportovce, kteří se účastní nejvyšších mezinárodních soutěží.

Sportovní kluby zpravidla spadají pod zastřešovací asociace, kterými jsou často tělovýchovné svazy sdružující kluby stejného sportovního odvětví. (Čáslavová, 2009: 23) Tyto svazy mají důležitou funkci při organizaci daného sportovního sportu. Pořádají soutěže, podílejí se na výchově talentovaných sportovců a zajišťují reprezentační družstvo.

Jednotlivé svazy pak mohou být součástí největší střešní organizace v České republice – České unie sportu. K 31. 12. 2012 bylo součástí této organizace 73 národních sportovních svazů (Česká unie sportu, 2013). Česká unie sportu představuje „*dobrovolné sdružení sportovních svazů, klubů, jednot a sdružení*“ (Česká unie sportu, 2013), která pomáhá především s vytvářením dobrých sportovních podmínek a financování sportu skrze sportovní organizace.

2.1 Veslařský klub Smíchov

Veslařský klub Smíchov je občanským sdružením. Stejně jako ostatní veslařské kluby v České republice spadá VK Smíchov pod zastřešující organizaci Českého veslařského svazu (ČVS), který je členem nově vzniklé České unie sportu. Jako občanské sdružení se VK Smíchov řídí stanovami, které vymezují jeho organizační strukturu, směrnice, normy a kolektivní cíle klubu.

Nejvyšším orgánem klubu je členská schůze. Výkonným orgánem klubu je výbor klubu, který je členy klubu pověřen zastupováním zájmu klubu v aktivitách, jež spadají do jeho pravomocí. Minimální počet členů tvoří pět osob. V současné době je výbor VK Smíchov tvořen právě pěti členy. Hlavou výboru je předseda klubu, ten je volen členy výboru. Dalšími členy výboru jsou - místopředseda, trenér a dva zástupci z řad závodníků. Výbor klubu se schází minimálně jednou měsíčně. Do agendy výboru spadají veškeré záležitosti, které se týkají sportovních i společenských aktivit klubu a úkoly, o kterých bylo rozhodnuto na členské schůzi. Předseda klubu, který je zároveň předsedou výboru klubu, je statutárním orgánem klubu voleným výborem. Je pověřen reprezentací klubu. Jeho jednání je vázané na rozhodnutí výboru a členské schůze. Dozorčí rada, volená členskou schůzí, má v současné době tři členy. Rada má na starost kontrolu činnosti v jednotlivých orgánech klubu a je na nich nezávislá. Zabývá se především finančními a majetkovými činnostmi klubu. (Veslařský klub Smíchov, 2013:1-8)

VK Smíchov má v současné době 322 členů, průměrný věk členů klubu činí 30 let (viz Příloha č. 1). Členem klubu se podle stanov stává osoba, která souhlasí s podmínkami členství a chce se aktivně podílet na činnosti klubu. Členství v klubu vzniká podáním přihlášky, zaplacením členských příspěvků a vytvořením členského průkazu. Členem klubu se může stát každý, kdo dosáhl věku 15 let (pokud je mladší, členství je umožněno po souhlasu rodiči). Členy klubu mohou být jak právnické, tak i fyzické osoby.

Tím, že se sportovec stane členem klubu, se zavazuje k určitým povinnostem, ale zároveň nabývá práv člena klubu. Mezi práva člena VK Smíchov patří především možnost podílet se na sportovních, kulturních a společenských aktivitách klubu,

možnost vyjádření vlastního názoru a kritiky na chod klubu a jeho orgány, právo na volební hlas při volbě orgánů a právo na ochranu svých zájmů a práv spojených s tímto členstvím.

Člen klubu je pak povinen dodržovat usnesení ve stanovách klubu a jeho směrnice, aktivně se podílet na chodu klubu, hájit jeho majetek a důstojně reprezentovat. Člen klubu by měl také uznávat morální hodnoty a respekt vůči ostatním klubům. Posledním bodem je pak finanční podíl na rozpočtu klubu, na kterém se člen podílí platbou příspěvků nebo jiných poplatků. (Veslařský klub Smíchov, 2013: 1-8)

Členská základna v klubu je rozdělena do družstev, která kopírují systém rozdělení do závodních kategorií podle pravidel soutěže Českého veslařského svazu. (Český veslařský svaz, 2012: 16) Tréninkové kategorie jsou ve VK Smíchov rozděleny na závodní a nezávodní kategorie. Závodní kategorie se dále dělí podle věku a pohlaví. Jako nezávodní je označovaná pouze skupina rekreačních veslařů, kterou v klubu nazývají „příchozí“. V některých kategoriích dochází k jejich překrývání. Senioři B a osoby starší 26 let mohou závodit také jako Senioři A (viz Příloha č. 2) Každá kategorie je vedena trenérem nebo více trenéry podle počtu jejích členů. Některé kategorie jsou kvůli malému počtu sportovců sloučeny do jedné tréninkové skupiny (Seniorky A, B a Juniorky). V současné době v klubu působí 11 trenérů. Za ty zodpovídá hlavní trenér klubu.

3. Sociální kapitál

Problematika sociálního kapitálu je v posledních desetiletích stále častěji zkoumaným a zmiňovaným sociologickým tématem. Jednotlivé definice sociálního kapitálu, které práce zabývající se tímto tématem zmiňují, se od sebe často liší. Například Velký sociologický slovník definuje sociální kapitál jako „*sumu aktuálních nebo potenciálních zdrojů, které může určitá osoba využívat díky tomu, že se zná s jinými lidmi. Je to bohatství styků a známostí, které mohou být užitečné*“. (Petrušek, 1996: 475)

Podle Fielda je pak základní myšlenkou všech vymezení sociálního kapitálu skutečnost, že vztahy jsou důležité a vytváření známostí a spolupráce umožňuje lidem dosáhnout toho, co by sami nezvládli nebo zvládli s určitými obtížemi. (Field, 2003:10)

První zmínky o tématu, zabývajícím se využitím vztahů a vazeb, které dnes nazýváme sociálním kapitálem, můžeme ale podle Šafra a Sedláčkové nalézt už autorů v 19. století. (Šafr, Sedláčková 2006: 14) Jedním z prvních byl například Alexis de Tocqueville, který se v knize *Demokracie v Americe* z roku 1840 zabýval demokratickým chováním v americké společnosti. Věnoval se občanské angažovanosti amerických obyvatel a vzniku vazeb v různých typech organizací ve společnosti. (Tocqueville, 1840)

Jako první tento pojem pravděpodobně použil L. J. Hanifan, když v roce 1920 označil sociální kapitál za prostředek, který může pomoci uspokojit lidské sociální potřeby vytvářením sociálních vztahů, například se sousedy. (Hanifan, 1916: 130)

Po Hanifanovi tento termín zmiňuje ještě několika autorů v 60. letech 20. století jako součást ucelené teorie ale představuje pojem jako první Pierre Bourdieu. Představení sociálního kapitálu a jeho projevů a využití je pro porozumění zkoumané problematice nutné. Za sociální kapitál můžeme označit vztahy a vazby, které jsou následně využitelné k dosažení určitých cílů. Tyto vztahy vytvářejí síť, které následně představují zdroj sociálního kapitálu. I když z předchozích definic můžeme nabýt dojmu, že sociální kapitál je zdrojem užitku pouze pro jedince, nemusí tomu tak být. Sociální kapitál je některými autory považován za důležitý z pohledu celé společnosti.

Toto rozdělení sociálního kapitálu je dáno především otázkou, kdo bude z tvorby sociálního kapitálu profitovat a zda je sociální kapitál soukromým nebo veřejným vlastnictvím. (Matějů, 2002: 380-385)

Mezi teorie kolektivního sociálního kapitálu řadíme především R. Putnama a J. Colemanu, kteří se zabývají širším dopadem tvorby sociálního kapitálu na normy, důvěru a spolupráci na společnost. Na druhé straně pak stojí P. Bourdieu, který se sociálnímu kapitálu věnuje z pohledu jedince nebo skupiny. Stejně jako on, tak i Flap a de Graaf považují sociální kapitál za sociální síť jedince a všechny zdroje, které může prostřednictvím této sítě zmobilizovat. (Flap, de Graaf, 1986: 453)

Pro lepší přehled o tom, co může sociální kapitál pro jedince nebo společnost představovat, přiblížím nejznámější teorie autorů P. Bourdieu, N. Lina, J. Colemanu a R. Putnama.

3.1 Pierre Bourdieu

Poprvé se o sociálním kapitálu zmiňuje v práci *Cultural Reproduction and Social Reproduction* v roce 1977 a svou teorii dále rozvíjí v práci *Le Capital Social – Notes Provisoires* (1980) a *The Forms of Capital* (1986). Bourdieu představuje sociální kapitál vedle kapitálu ekonomického a lidského.

Vymezuje ho jako možnost přístupu ke skutečným nebo potenciálním zdrojům, ze kterých si jedinec nebo skupina vytváří pevnou síť více nebo méně institucionalizovaných vztahů, společných známostí a uznání, jinými slovy členství ve skupině, které opravňuje člověka využívat kolektivně vlastněný kapitál (Bourdieu, 1980: 2)

Bourdieu vidí sociální kapitál především jako nástroj k zajištění a udržení postavení jedince nebo určité skupiny ve společnosti. (Bourdieu, 1986: 241-258) Ti, kteří mají ke kapitálu (vlastnímu i skupiny, do které náleží) přístup, mohou následně čerpat z jeho zdrojů a využívat je ve svůj prospěch. Jak uvádí Gauntlett - není to o tom, co znáte, ale koho znáte. (Gauntlett, 2011: 113)

Náležitost ke skupině zajišťuje distribuci sociálního kapitálu především na základě vzájemné solidarity a důvěry všech členů. (Bourdieu, 1986: 241-258) Mezi skupinami i jedinci se vytvářejí vztahy, které se formují do sociálních sítí. Tyto sítě nejsou podle P. Bourdieu přirozeně dané. Jedinci a skupiny si je vytvářejí a udržují strategickými investicemi vlastních prostředků a energie (Bourdieu, 1986: 241-258)

Lidé se snaží vědomě i nevědomě akumulovat sociální kapitál, který jim může pomoci v dosažení vlastního cíle. Snaží se „přetvořit nahodilé vztahy na vztahy blízké a trvalé“ (Bourdieu In Richardson 1986: 241-258). Při získávání a reprodukci sociálního kapitálu má důležitou roli především směna. (Bourdieu, 1980: 3)

Směna může být buď materiální, nebo symbolická. Probíhá v rámci sociálních sítí, které jsou jedinci k dispozici a umožňují následně mobilizovat sociální kapitál, vyskytující se v této síti. Celkové množství sociálního kapitálu, kterým jedinec disponuje, tak podle Bourdieu závisí na velikosti sítě, které je jedinec součástí, a množství kapitálu, který vlastní ostatní, kteří jsou na tuto síť napojeni. (Bourdieu, 1980: 3)

3.2 Nan Lin

Nan Lin nahlíží na sociální kapitál stejně jako P. Bourdieu. Tedy jako na nástroj, který je využitelný k individuálnímu prospěchu. Vidí ho jako vědomou investici do sociálních vztahů, ze kterých může očekávat nějaký zisk na trhu. (Lin, 1999: 31) Velice důležité jsou podle něj sociální sítě, díky nimž může jedinec využívat zdroje ostatních jedinců, se kterými je v přímém nebo nepřímém vztahu. (Lin, Cook, Burt, 2007: 7) Míra sociálního kapitálu se podle Lina odvíjí od přístupu k vlastním i cizím zdrojům sociálního kapitálu v těchto sítích a v míře ceněných vlastností těchto zdrojů, kterými může být například bohatství nebo sociální status

3.3 James Coleman

Dalším důležitým autorem teorie sociálního kapitálu je James Coleman. Ten v roce 1988 uvedl práci *Social Capital in Creation of Human Capital*, kde vymezil sociální kapitál jako pojem, který je definován svou funkcí. (Coleman, 1988: 94)

Sociální kapitál v sobě podle Colemana obsahuje prvky struktury společnosti, ve které vzniká. Ty pak ulehčují aktérům (jedincům nebo organizacím), kteří k němu mají přístup, jednání uvnitř této struktury, ve které se nacházejí. (Coleman, 1988: 98) Sociální kapitál není podle Colemana vlastnictvím jednotlivce nebo skupiny. Je to spíš nehmatatelný a nepřenositelný statek, který vzniká fungováním komunity, ve které se nachází. (Coleman, 1988: 116)

Na rozdíl od toho, co uvádí P. Bourdieu, zde není sociální kapitál individuálním zdrojem, ale zdrojem, který se tvoří ve struktuře společnosti. Jedinci, kteří se uvnitř této struktury nacházejí, ho využívají pro svou potřebu a dosažení cílů, ale zároveň sociální kapitál vytvářejí tím, že jsou ovlivněni společnými závazky a normami. (Coleman, 1988: 116)

Sociální kapitál je tedy podle Colemana zdrojem informací, norem a sankcí. Je založený na důvěře a sdílených hodnotách. Zároveň Coleman vyzdvihuje důležitou roli sociálního kapitálu při tvorbě lidského kapitálu. Sociální kapitál má svou výchovnou funkci ve společnosti při komunikaci mezi dospělými a dětmi a vzájemným předáváním lidského kapitálu – vědomostí a zkušeností. (Coleman, 1990: 334)

3.4 Robert Putnam

Pravděpodobně nejznámější koncept sociálního kapitálu vypracoval v 90. letech Robert D. Putnam. V práci *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy* z roku 1993, kterou Putnam zpracoval společně s Leonardim a Nanettim, autoři sevěnují italským politickým institucím v různých regionech a roli sociálního kapitálu na udržení demokracie. V *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* (2000) se autor znepokojuje nad klesající participací na veřejném a politickém životě ve Spojených státech v posledních letech a zmiňuje hlavně roli dobrovolných organizací na

tvorbu sociálního kapitálu a znepokojení nad klesající tendencí účasti Američanů na chodu těchto organizací.

Sociální kapitál Putnam vidí jako „rýsy sociálního života – sítě, normy a důvěra, které umožňují účastníkům společně jednat a efektivněji dosahovat společných cílů“. (Putnam, 1993: 169)

Hlavní myšlenkou Putnamovy práce je předpoklad, že sociální sítě jsou pro společnost hodnotné. (Putnam, 2000: 18-19) Sociální sítě si můžeme představit jako všechny druhy sociální interakce a projevy vztahů mezi lidmi. Tyto vztahy se neomezují pouze na osoby, které osobně známe. Field ve své práci uvádí, že Putnam spatřuje funkci sociálních sítí v umožnění soudržnosti a spolupráce lidí, kteří se vzájemně přímo neznají. (Field, 2003 :41)

Sítě jsou tedy kontakty, které jsme vytvořili my sami, nebo jsou zprostředkovány lidmi, které známe. Mít rozsáhlou síť je pro jedince podle Putnama důležité, protože mu poskytuje podporu a pocit sounáležitosti s ostatními. Putnam ale uvádí, že z celospolečenského hlediska mají sociální sítě také důležitý význam. Výhodné jsou především dobře vzájemně propojené jednotlivé sítě, které se ve společnosti tvoří.

Vysoká míra interakce mezi těmito sítěmi umožňuje posouvat společnost směrem dopředu, protože zajišťuje vyšší účast jedinců na jejím chodu a vytváří společná morální pravidla. (Putnam, 2000: 21-24) Sdílené normy, hodnoty a důvěra jsou podle Putnama hlavním důvodem, proč se sítě tvoří a udržují. Uvnitř sítí se vytváří společné vnímání hodnot a vznikají morální normy přijímané všemi členy. Ty očekávají určitý způsob chování. Jedinci uvnitř sítí si vzájemně důvěřují, že budou tyto normy dodržovat. Důvěra pak zpětně vytváří další sdílené hodnoty, které sítě posilují. Putnam uvádí, že důvěra je ve společnosti důležitá, protože pomáhá vytvářet reciprocitu a podporuje účast jedinců na veřejném životě. (Putnam, 2000: 22-23)

Důležitými pojmy, které Putnam považuje za vlastnosti zdravé a fungující společnosti, jsou generalizovaná důvěra a reciprocita. Ty umožňují efektivně spolupracovat s lidmi, které přímo neznáme. Jsou tedy důležité při tvorbě sociálních sítí.

Generalizovaná důvěra nám dovoluje bez předchozí zkušenosti věřit, že se lidé zachovají v určitých situacích stejně (dobře) jako my sami.

Generalizovaná reciprocita je pak výsledkem této důvěry. Vede k poskytnutí nezištné pomoci lidem. Pomáhající člověk neočekává, že mu bude pomoc oplacena přímo, ale věří tomu, že pokud to bude v budoucnosti potřebovat, pomůže někdo jiný jemu.

Putnam rozlišuje sociální kapitál na přemostňující a svazující sociální. Oba dva jsou pro společnost důležité a vzájemně se doplňují, ale každý je tvořen v jiných podmínkách a má jiné funkce. (Putnam, 2000: 26-27)

Přemostňující sociální kapitál tvoří vazby mezi heterogenní skupinou lidí. Překonává sociální rozdíly a tvoří rozsáhlou síť a široký rozptyl informací, ke kterým mají členové sítě přístup. Vazby mezi jedinci nemusejí být silné, ale sdružují osoby různého původu a zaměření. Jsou hodně rozsáhlé a různorodé. Skupiny, ve kterých se přemostňující kapitál tvoří, jsou otevřené, přijímají nové členy a vytvářejí stále nové vazby. Pomocí tohoto typu sociálního kapitálu se společnost podle Putnama posouvá vpřed. (Putnam, 2000: 25-26)

Svazující sociální kapitál se tvoří v homogenních skupinách, které jsou silně provázané. Vazby mezi členy jsou pevné a jedinci si vzájemně poskytují silnou psychickou i sociální podporu. Tyto skupiny jsou uzavřené a sdružují osoby s podobným sociálním postavením a vlastnostmi. Často vznikají vazbou k jednomu místu nebo prostředí. Svazující sociální kapitál můžeme podle Putnama považovat za „lepidlo“ společnosti. (Putnam, 2000: 26) Svazující sociální kapitál tvoří skupiny se silnou soudržností, které nejsou příliš otevřené novým členům. Pro členy uvnitř skupiny je členství výhodné. Může ale působit i negativně, především na jedince mimo skupinu. Putnam jako příklad uvádí různé pouliční gangy nebo Ku Klux Klan. Ti si uvnitř skupiny vytvářejí vlastní normy a žebříčky hodnot, které nemusejí být vždy v souladu s těmi celospolečenskými, takže při střetu těchto skupin může docházet ke konfliktům. (Putnam 2000: 25)

Důležitým tématem Putnamovy práce je tvorba sociálního kapitálu prostřednictvím dobrovolných organizací. Zabývá se jím hlavně v práci *Bowling Alone: America's Declining Social Capital* (1995) a následně také v knize *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* (2000).

V těchto pracích Putnam poukazuje na klesající míru účasti obyvatel na veřejném životě v Americe. Jako jednu z hlavních příčin vidí nízkou míru zájmu obyvatel o dobrovolné spolky, kterou doprovází nízká míra sociálního kapitálu, který zde vzniká.

Zapojení lidí v dobrovolných organizacích vidí Putnam jako důležitou vlastnost fungující v demokratické společnosti. Členství v těchto spolcích totiž díky častější vzájemné interakci jedinců posiluje integraci jedinců do společnosti a podporuje účast na politickém životě a zájem o komunitní soužití. (Putnam, 2000: 32)

3.5 Individuální sociální kapitál

Z těchto teoretických konceptů vidíme, že každý z autorů k sociálnímu kapitálu přistupuje odlišně. Můžeme vytvořit různé rozdělení sociálního kapitálu – například přemostňující a svazující v práci R. Putnama. Nás ale zajímá právě rozdělení na individuální a kolektivní.

Individuální sociální kapitál můžeme podle Šafra a Sedláčkové dělit dále na dva druhy. Prvním z nich je interakční sociální kapitál. Ten představuje frekvenci sociální interakce jeho okolím - tedy samotnou tvorbu sociálních sítí. Druhým je pak mobilizační sociální kapitál, který je využitím těchto sítí pro dosažení individuálních cílů jedince nebo skupiny, ve které se nachází. (Šafra a Sedláčková, 2006: 23)

Tvorba individuálního sociálního kapitálu a jeho projevy jsou ovlivněny širokou škálou socioekonomických a kontextuálních faktorů (der Gaag, Snijders In Völker, 2004: 163). Flap uvádí tři základní dimenze, ve kterých ho můžeme zkoumat. První je počet aktérů v sociální síti, ke které má jedinec přístup. Druhou jsou zdroje sociálního

kapitálu, kterými tito aktéři disponují. Poslední je ochota aktérů tyto zdroje poskytnout a tedy možnost jedince z nich čerpat. (Flap In Lazega and Favereau, 2002: 36-37)

V praktické části práce se budu věnovat právě individuálnímu sociálnímu kapitálu členů klubu. Zajímat mě bude zejména ta část zdrojů jedince, která vznikla na základě jejich působení ve sportovním klubu. Věnovat se budu projevům individuálního sociálního kapitálu a jeho využití a způsobu čerpání z takto vytvořených zdrojů sociálního kapitálu.

4. Sociální kapitál a sport

Vliv sportovní činnosti na tvorbu sociálního kapitálu zmiňuje v posledních letech několik autorů. Sport může být považován za zdroj sociálního kapitálu především pro svou funkci při budování společenských vztahů jedince. Jak uvádí Harris, sport podporuje tvorbu nových přátelství a sociální soudržnost (Harris, 1998: 138-153) Sportovní aktivity jsou prostorem časté lidské interakce, tedy také místem, kde se vytváří sociální kapitál. Vznikají zde kontakty, které mohou být aktérům vzájemné směny dále užitečné i mimo sportovní činnost.

Při sportu můžeme také pozorovat tvorbu jiných důležitých charakteristických vlastností, které jsou spojovány se vznikem sociálního kapitálu ve společnosti. Mezi ně patří především důvěra. Sportovní činnost je oblastí, ve které důvěra mezi lidmi vzniká ve větší míře. Podle Uslandera jsou lidé, kteří provozují sport nebo se účastní sportovních událostí, více důvěřiví. (Uslander In Warren, 1999: 10) Podle Putnama je pak důvěra jedním z nejdůležitějších základů tvorby sociálního kapitálu, vytváří reciprocitu a sociální sítě, ve kterých vznikají hodnoty a normy. (Putnam, Leonardi, Nanetti, 1994:167-185)

Důležitou roli při vzniku sociálního kapitálu ve sportovním prostředí má také asociační povaha sportovních aktivit. To, v jaké míře sociální kapitál vzniká, je ovlivněno nejen druhem sportu (Delaney, Keaney, 2005: 4), ale také typem organizace, ve které je sport provozován. (Auld In Hoye, Nicholson, 2008:143) Lidé, zabývající se sportovními aktivitami, se často sdružují ve sportovních spolcích a asociacích. V České republice jsou těmito organizacemi především sportovní kluby a tělovýchovné jednoty. Tyto sportovní organizace poskytují prostor k tvorbě vztahů na základě komunikace mezi jednotlivci v určitém prostředí. Jak uvádí například Jarvie, asociační povaha účasti na sportovních aktivitách tak může být označena jako prostor vzniku sociálního kapitálu. (Jarvie, 2003:142-144)

Ve sportovních organizacích se často sdružují lidé se stejnými zájmy. V této práci se především v případě výkonnostních veslařů jedná o relativně uzavřenou homogenní skupinu, která nese vlastnosti týmového sportu. Jak zmiňují například

Haque a Mercer, vznikají tak pevně svázané skupiny, které mají stejný cíl, jsou často spojené s jedním místem, v tomto případě sportovním klubem, a sdílejí společnou identitu takto vytvořené skupiny. (Hague a Mercer In Shobe 2006, 263) To má za následek vznik silných vazeb, které představují zdroj sociálního kapitálu jedince, který může využívat ve svůj prospěch.

4.1 Dosavadní výzkumy

Autoři, zabývající se sportem a sociálním kapitálem, se ve svých pracích na tuto problematiku dívají z různých pohledů a zkoumají ji různými metodami. Většina z nich svou práci zakládá na teorii R. Putnama, tedy kolektivním pohledu na sociální kapitál. I když se budu věnovat individuálnímu sociálnímu kapitálu, který zmiňují spíše P. Bourdieu a N. Lin, ráda bych představila i tyto práce pro přehled o dosavadním zkoumání v této oblasti. Nejprve ale představím práci Jamie R. de Luca, který se zabývá tvorbou sociálního kapitálu z pohledu P. Bourdieu.

V práci z roku 2013 se Jamie R. de Luca a kol. zabývají tvorbou sociálního kapitálu v plaveckém klubu. Navazuje na případ z roku 2009, kdy byla z klubu pod záminkou nedostatečné kapacity vyloučena skupina dětí, které se měly účastnit letního plaveckého výcviku. Později bylo na základě soudního procesu rozhodnuto, že se jednalo o vyloučení z důvodu etnické příslušnosti dětí, tedy o projev rasové nesnášenlivosti ze strany klubu. De Luca a kol. se pokoušejí pomocí teorie P. Bourdieu poukázat na to, že plavecké kluby jsou ve Spojených státech místem, které slouží k produkci a reprodukci sociálního kapitálu založeného na příslušnosti k sociální vrstvě a rase. Tedy sociálního kapitálu přístupného pouze privilegované skupině lidí. Etnografickým výzkumem dochází k závěru, že mezi členy klubu vznikají silné pocity sounáležitosti a příslušnosti ke skupině. Tato skupina pak tvoří uzavřenou komunitu, ve které sociální kapitál vzniká. (De Luca a kol., 2013: 340-363)

Odlišný pohled na tvorbu sociálního kapitálu ve sportu nabízí Ø. Seippel v práci, která se zabývá vlivem dobrovolných organizací na tvorbu sociálního kapitálu v Norsku. Seippel v ní vychází z teorie R. Putnama. Zaměřuje se především na sportovní organizace a jejich vliv na distribuci generalizované důvěry a politického uvědomění.

Kvantitativním zkoumáním tohoto problému zjišťuje, že podíl dobrovolných sportovních organizací na tvorbu sociálního kapitálu ve společnosti je nižší než podíl ostatních dobrovolných organizací. Pokud se ale členství ve sportovní organizaci spojí se členstvím v jiném dobrovolném spolku, stoupá politická angažovanost a důvěra jedince. (Seippel, 2000: 169-183) Sociální kapitál je zde tedy považován za kolektivní a prospěšný pro danou společnost.

Matthew Tonts se také věnuje přínosu sociálního kapitálu na život ve městě v Západní Austrálii. Hlavní možností ve využití sociálního kapitálu vidí jeho vliv na zvýšení důvěry a reciprocity mezi členy společnosti. Sportovní kluby považuje za důležitý prostor pro tvorbu a udržování sociálního kapitálu. Stejně jako R. Putnam se zabývá poklesem sociálního kapitálu jako důsledkem nižší návštěvnosti sportovních klubů. Uvádí ale také negativní vliv sociálního kapitálu, kterými je sociální vyloučení a marginalizace některých členů společnosti. (Tonts, 2005: 137-149)

V českém prostředí se vzniku sociálního kapitálu věnuje především bakalářská práce Tomáše Krajňáka. Ve své případové studii se zabývá fotbalem a jeho podílem na vzniku sociálního kapitálu na malém městě. Stejně jako Tonts a Putnam se také Krajňák zabývá poklesem vzniku sociálního kapitálu ve spojení s klesající sportovní participací v dané společnosti. (Krajňák, 2013: 7-45)

Sociální kapitál a jeho vznik při sportovních aktivitách a sportovním prostředí je tedy aktuálním tématem, kterým se zabývá více autorů v různém prostředí. Stejně jako autoři klasických konceptů, tak také oni mají odlišné názory na sociální kapitál jako prostředek k dosahování cílů a jeho význam pro jedince a společnost.

5. Průběh výzkumu

Pro získání co nejkomplexnějšího pohledu na výzkumný problém v klubu jsem se snažila při získávání informací využívat více zdrojů dat. Hlavním způsobem získávání informací byly osobní rozhovory se členy klubu. Ty mi umožnily získat jejich názory na důležité stránky problému a zároveň mi poskytly dostatek prostoru pro doplňující otázky. Tato metoda je podle mého názoru vhodná i kvůli částečně retrospektivnímu charakteru výzkumu, takže umožnila komunikačním partnerům lépe vyjádřit vnímání vývoje ze současné pozice.

Rozhovory byly vedeny jako polostrukturované. Kostra rozhovoru byla tedy předběžně připravená (viz Příloha č. 3). Nicméně sloužila spíše jako návod pro mě – výzkumníka. Snažila jsem se poskytnout komunikačním partnerům co největší prostor pro vyprávění a nijak je neomezovat v případě, že by chtěli své odpovědi rozšířit. Kromě polostrukturovaných rozhovorů jsem navíc pracovala ještě s dokumenty, které mi v klubu poskytli (stanovy, členská základna) nebo které jsou volně přístupné na webových stránkách klubu.

5.1 Výběr komunikačních partnerů

Cílem mého výzkumu je zjistit, jestli se v klubu tvoří sociální kapitál a případně porovnat jeho vznik u skupiny závodních a amatérských veslařů. Komunikační partnery jsem tedy v rámci klubu oslovovala tak, abych svým výběrem vytvořila dvě co nejvíce věkem i generovým rozložením podobné skupiny. Jednotliví komunikační partneři zůstanou ve výzkumu anonymní. Pro lepší orientaci při analýze rozhovorů jsem přidělila každému informátorovi jméno. Označení za jménem „Z“ jako závodník nebo „R“ jako rekreant a uvádět budu také jejich skutečný věk. Základní charakteristiky komunikačních partnerů jsem pak shrnula v tabulce v příloze (viz Příloha č 4)

5.2 Pozice výzkumníka a etická stránka výzkumu

Výzkumník a jeho přístup k práci jsou důležitou součástí kvalitativního výzkumu. Hlavním problémem při provádění rozhovorů je získat potřebnou důvěru komunikačních partnerů. Pokud nám důvěřují, můžeme se ptát na citlivé a osobní informace, které jsou pro výzkum důležité.

I když se téma netýká příliš citlivých témat, můžeme některé otázky považovat za celkem osobní. Je tedy nutné zajistit anonymitu komunikačních partnerů. Také jsem se snažila informátory ujistit, že rozhovor mohou kdykoliv ukončit a v případě nepříjemných otázek nemusejí odpovídat.

Kromě možného ovlivnění osobou výzkumníka může dojít i k jiným omezením, která jsou způsobená designem výzkumu. Prvním omezením může být nízký počet rozhovorů se členy klubu. Pokud by byl výzkum rozsáhlejší a využíval více dat z různých zdrojů a dlouhodobější pozorování, mohl by se problémem zabývat mnohem komplexněji. Takto rozsáhlý výzkum nebylo možné provést, protože množství získaných dat by bylo velice náročné ke zpracování. Ve výzkumu se ale snažím o co největší úplnost a nevynechání podstatných dat. Další vznikající omezení u kvalitativního výzkumu je malá možnost aplikace výsledků výzkumu na celou populaci.

5.3 Průběh rozhovorů

Většina rozhovorů probíhala v prostorách klubu VK Smíchov. Jednotlivé rozhovory trvaly kolem 20–30 minut a byly nahrávány na záznamové zařízení. Na začátku každého rozhovoru došlo ke krátkému uvedení komunikačního partnera do výzkumu a postupu provádění rozhovorů. Následně se mi komunikační partneři stručně představili a vysvětlili svou roli ve struktuře klubu. Při dotazování jsem se snažila držet otázek, které jsem si pro dotazování stanovila. Výmluvnost jednotlivých komunikačních partnerů se ale lišila, a proto byly během dotazování otázky upravovány podle toho, k jakému tématu se informátor vyjadřoval.

Celkově byli komunikační partneři velice vstřícní a nevadilo jim na mé otázky odpovídat. Během rozhovorů panovala dobrá a uvolněná nálada a komunikační partneři se nebáli vyjádřit své názory a případné připomínky k otázkám.

5.4 Postupy analýzy získaných dat

Nahrané rozhovory se členy klubu bylo potřeba převést do písemné podoby, aby bylo možné provést kódování a kategorizaci dat, která jsem takto získala. Aby byla analýza dat co nejkvalitnější, bylo potřeba co nejpřesněji zachytit a převést významy a informace, které komunikační partneři při rozhovorech poskytlí. Nahrávky jsem přepisovala pomocí transkripce podle Hendla (Hendl, 2005: 208), snažila jsem se rozhovor zachovat v původní podobě. Neměnila jsem nespisovná slova ani slovosled. Pro přehlednost jsem při přepisu vynechala pouze části, které se přímo netýkaly tématu práce, a často se opakující slova, tzv. slovní vatu (ehm, jakoby, prostě). Zaznamenávala jsem také citové projevy (smích, smutek). Rozhovory jsem se snažila přepisovat co nejdříve po jejich nahrání, abych si co nejlépe pamatovala jejich průběh, který jsem se snažila doplnit v poznámkách u jednotlivých rozhovorů. Bylo tak možné zachytit změny ve výrazu komunikačních partnerů nebo jejich náladu, které by se jinak do rozhovoru nepromítly.

Vzhledem k podrobnému přepisu a nutnosti přepsaný text důkladně přečíst a opravit, jsem si během přepisování vytvořila předběžnou představu o rozdílech v rozhovorech a možných jevech, které se budou v analýze dat objevovat.

Připravená data jsem mohla začít kódovat a analyzovat. Postupovala jsem pomocí otevřeného kódování a následné analýzy dat podle Strausse a Corbinové. Podle nich je analýza kvalitativních dat především interpretací skutečnosti. (Strauss, Corbinová, 1999: 41)

V rozhovorech jsem tedy hledala pojmy, které jsem považovala za důležité pro význam rozhovoru, a snažila jsem se co nejlépe popsat, co pro komunikačního partnera a výzkum představují.

V praxi to vypadalo tak, že jsem vždy daným slovům, větě nebo odstavci přiřadila kód, který nejlépe popisoval jejich myšlenku nebo význam. Text jsem takto rozdělila do poznámek, které tvořily základní rozdělení jevů. Poznámky bylo nutné určit co nejpřehledněji a nejpřesněji, abych měla přehled o vyskytujících se jevech.

Po tomto rozdělení jsem získané pojmy zařadila do větších kategorií, které vytvořily shluky vzájemně si podobných jevů. Tyto jevy měly podobné vlastnosti z významového hlediska a často je tvořily podobné pojmy. Vytvořeným kategoriím jsem pak přiřadila název, který tyto pojmy a to, co představují, nejlépe charakterizoval (viz příloha č.5).

Kategorizací pojmů jsem vytvořila menší počet skupin, které se v textu objevovaly. Následně jsem hledala souvislosti a pravidelnosti mezi kategoriemi pojmů, které jsem takto vytvořila. Mohla jsem tak lépe pochopit význam pojmů a jejich výskyt a pokusit se je interpretovat. Tato interpretace spočívá především v přiřazení významu a důležitosti datům (Taylor – Powell, 2003: 5).

Pro hledání významů, které komunikační partneři jevům přisuzují, a toho, jak jsou tyto jevy vzájemně propojené, je nutné využít výzkumníka jako prostředníka pro interpretaci a pochopení těchto dat k výzkumu ale jako výzkumník přistupuji s vlastním názorem na danou problematiku. Není tedy možné, abych byla naprosto neutrální a nepromítla své vlastní myšlenky do zpracování a interpretace získaných dat. Musím tedy s touto skutečností počítat, přiznat ji jako možné ovlivnění výsledků a snažit se ji omezit na minimum.

Cílem tohoto výzkumu není pouze interpretace získaných dat, ale také následné porovnání dvou skupin členů klubu VK Smíchov. Primárně jsem se tady zaměřila na nejčastěji se vyskytující témata v rozhovorech, abych jim přiřadila význam a interpretovala je, poté jsem se je snažila vzájemně porovnávat a hledat odlišnosti mezi skupinami rekreačních a závodních veslařů. Jak můžeme vidět z kapitoly, která se týká sociálního kapitálu a jeho vymezení, je tato problematika poměrně složitým tématem. Tvorbu sociálního kapitálu a jeho využití aktéry ovlivňuje hodně faktorů a názory autorů teorií se poměrně liší.

6. Interpretace a zjištění

Od první návštěvy si je jedinec vědom toho, proč do klubu jde, co tam bude dělat a jaké jsou důvody pro to, aby se stal členem právě tohoto klubu. Jeho přístup ke členství rozhoduje o účasti na klubových aktivitách a roli členství v jeho životě. Aktivity v klubu můžeme považovat za reciproké chování, které je základní podmínkou pro fungování klubu. Toto chování tedy vede k udržení klubu jako místa, na kterém předpokládáme vznik sociálních vazeb a tedy i sociálního kapitálu.

6.1 Počátky členství v klubu

Začátek členství v klubu, kterým vztah mezi jedincem, sportovním klubem a lidmi v něm vzniká, je vždy dobrovolný. Ve svých rozhovorech jsem se nesetkala s žádným případem, kdy byl člen donucen vstoupit do klubu. U závodních i amatérských veslařů bylo členství vždy založeno na osobní iniciativě. Jedinec do klubu vstupoval s očekáváním a vlastní motivací.

„Začala jsem kvůli tomu, že jsem chtěla dělat nějaký sport, tak v těch 14, tak se mi líbilo veslování, tak jsem začala.“ Tereza Z_19

„Tak nějak jsem se furt koukal na tu řeku a ty veslaře tam a tak mě napadlo, že bych to mohl zkusit, tak jsem si to našel na stránkách klubu tady a přišel jsem.“
David R_26

Důvody pro vstup do klubu se ale u obou skupin liší. Rozdíly přičítám především věku informátora při vzniku členství. Členství závodních veslařů vzniká většinou mezi 12–19 lety. Budoucí závodní veslaři byli ke vstupu do klubu většinou přitahováni nejen sportovní činností, ale také zábavným vyplněním volného času a možností tvorby nových přátel.

„Přišel jsem sem a byla tady dobrá parta, chytla mě to tahle voda a tak, bavilo mě to.“ Andrej Z_22

Důvodem, proč se rozhodli pro sportovní činnost ve VK Smíchov, bylo nejčastěji doporučení osoby, která již klub navštěvovala. Členství je tedy mladým zájemcům o veslování často poprvé představeno přáteli nebo příbuznými, kteří se v klubu sami angažují. Můžeme tak pozorovat projev využití sociálního kapitálu, kdy jsou pomocí sociálních kontaktů získáváni noví členové pro skupinu.

„Chodila tam spolužačka mého bratrance.“ Eva Z_21

„Mamka, ta veslovala jako mladá a nabídla mi samozřejmě veslování.“ Vojtěch Z_21

Rekreační veslaři se, na rozdíl od závodníků, stávají členy klubu většinou ve vyšším věku. Nejčastěji až v dospělosti, když hledají zaplnění volného času. Motivací ke členství je v jejich případě v první řadě uspokojení individuálních potřeb z hlediska sportovního vyžití. I když sportovní cíle rekreačních veslařů nejsou nijak vysoké, je získání nových dovedností a zvýšení fyzické kondice hlavním důvodem ke vstupu do klubu.

„Je to prostě něco jiného, zábavného, takový zábavný sport, no.“ Kristýna R_21

„Chtěl jsem si zkusit to veslování, jak jsem ho vídal.“ Tomáš R_26

Klub nejčastěji aktivně vyhledají sami bez předchozích kontaktů se stávajícími členy a jejich celkový vztah ke klubu je, jak přiblížím v další části, především individuálního charakteru.

6.2 Vnímání sportovní činnosti v klubu

Sport, v našem případě veslování, je hlavním důvodem pro existenci sportovních klubů. Klub sdružuje jedince, kteří mají o určitý sport zájem a poskytuje jim zázemí a podporu při jeho vykonávání.

Sportovní aktivity vykonávané v klubech i mimo ně můžeme rozdělit do skupin podle několika možných kritérií. V této práci mě zajímalo především rozdělení na závodní a rekreační sport, který jsem považovala za zásadní pro vymezení obou porovnávaných skupin. Toto rozdělení je poměrně jasné a není ho potřeba opakovaně definovat. Mezi členy klubu můžeme ale v rámci rozdělení na tyto dvě skupiny pozorovat odlišnosti ve vnímání veslování jako kolektivního nebo individuálního sportu.

Sportovní cíle komunikačních partnerů z řad závodících členů klubu jsou poměrně vysoké.

„Mohl bych dosáhnout nějaký reprezentace.“ Andrej Z_22

„Abych nějak sportovně dozrál a někam se podíval.“ Vojtěch Z_21

I přes jasnou snahu naplnit své individuální ambice, přisuzují závodníci ve svých odpovědích sportu, kterému se aktivně věnují, především vlastnosti kolektivní činnosti. Hlavní charakteristikou je společný sportovní cíl, kterého mohou dosáhnout jako kolektiv.

V odpovědích závodníci používají často místo „já“ zájmeno „my“, když mluví o motivaci a snaze dosáhnout co nejlepších sportovních úspěchů. Vidí své klubové kolegy jako členy fungujícího týmu, s kterým mohou spolupracovat, a dosáhnout tak kvalitních výsledků.

„Protože mně přijde, že tady furt směřujeme k nějaký reprezentaci.“ Tereza Z_19

„Prostě když tady člověk vidí někoho, kdo má talent a mohl by to nějak pozvednout, tak se ho snaží nějak dostat co nejvyš, protože to je v jejich vlastním zájmu.“ Vojtěch Z_21

Rekreační veslaři vnímají sportovní stránku klubového působení naprosto odlišně. Jejich cíle jsou především osobního charakteru. Hlavní motivací je uspokojení vlastní potřeby sportovního vyžití a relaxace. Svě kolegy v rekreační skupině považují za občasné tréninkové partnery, ale nesdílejí s nimi společnou motivaci a cíle.

„Tak hlavně trénuju sám, ale občas se dohodneme a jde nás víc.“ Tomáš P_26

Tento rozdíl je výsledkem odlišné organizace závodního a rekreačního veslování. Závodní veslaři jsou organizováni do tréninkových družstev, která společně trénují za daným cílem. Rekreační veslaři musí nejprve projít individuálním výcvikem a poté se pouze výjimečně účastní kolektivních tréninků v disciplínách, které to vyžadují.

„Většina příchozích (rekreantů) trénuje sama, jezdí si tak podle sebe, občas domluvíme nějaký tréninky společně“ Denisa_26

Vnímání veslařského sportu jako individuální nebo kolektivní aktivity ovlivňuje vztah ke klubu i k lidem, kteří v něm působí. Odráží se především na tvorbě kolektivu v rámci daného družstva závodníků nebo příchozích a zároveň také na vzniku vztahů a přátelství.

6.3 Přátelství a vztahy v klubu

V rámci Veslařského klubu Smíchov vznikají, stejně jako v jiných místech, kde dochází k sociální interakci lidí, vztahy mezi jednotlivými členy klubu. Tyto vztahy mohou mít různé vlastnosti. Mohou být silné a přátelské.

„Myslím, že tu mám hodně dobrých kamarádů mezi těma lidma.“ Eva Z_21

Nebo naopak slabé a spíše formálního charakteru.

„Prohodíme pár slov, ale ne nic osobního a tak.“ David R_26

Na to, jakou mají tyto vztahy podobu a jaký mají význam pro jednotlivce, má vliv několik faktorů. Nejprve se budu věnovat skupině závodních veslařů jako hlavních aktérů tvorby těchto vztahů. Jak jsem mohla pozorovat v rozhovorech, je skupina závodních veslařů poměrně uzavřeným kolektivem, do kterého není jednoduché proniknout, především v případě, kdy nejste závodníkem.

„Hlavně se bavím s těma lidma, se kterýma tady trénuju.“ Bára Z_26

„Odlišuje se to tím, že když někdo přijde, aby to dělal tak nějak rekreačně, tak nemá šanci se začlenit.“ Vojtěch Z_21

Tuto situaci potvrzují i odpovědi rekreačních veslařů.

„Většinou se třeba pozdravíme v šatně, ale že bysme se s nima (závodníkama) nějak bavili, to moc ne.“ Aneta R_24

K takto pevným a exkluzivním vztahům závodníků přispívá výše zmíněný společný cíl, zájem a specifické vnímání sportu. Následně jsou tyto vztahy utužovány trávením velkého množství společného času při snaze dosáhnout lepších výsledků kolektivním tréninkem.

„Chodím sem skoro každý den, občas i dvakrát, je to potřeba, abysme byli aspoň trochu dobrý.“ Eva Z_21

„Takže se těším fakt na ty tréninky, až se svezeme na vodě a tak, ale těším se i na ty lidi, na tu partu a tak.“ Tereza Z_19

Společně strávený čas v rámci sportovních aktivit nutně mezi závodníky vytváří společné zážitky a zkušenosti. Závodníky tak ještě více sblížují a stmelují v pevný kolektiv a odštěpují od ostatních členů klubu.

„Myslím, že pokud to člověk přestane dělat naplno, tak se sám nějakým způsobem jakoby vyčlení z té skupiny lidí, protože tím, že tu není každý den jakoby, tak ztratí ten přehled o tom, co se tady děje a pak je do určitý míry tak jakoby odtrhnutej od toho.“ Vojtěch Z_21

Tyto vztahy posiluje také dlouhodobý charakter členství závodníků v klubu. Členové závodních kategorií se v rámci dlouhodobého časového období příliš nemění a skupina lidí, která se v rámci závodní skupiny v klubu stýká, je stále stejná. Pokud

dochází k náboru nových členů do této kategorie, jedná se především o závodníky z jiných klubů, kteří se se členy VK Smíchov znají, byť vzdáleně. Jedná se tedy o relativně homogenní skupinu.

„V podstatě s těma lidma, se kterýma jsem začínala, tak s těma víceméně trénuju doted', někdo odpadl, ale taková ta parta zůstala.“ Bára Z_25

Ve skupině závodníků tak vznikají pevné a dlouhodobé mezilidské vztahy. Ty jsou pro závodníky v jejich životech důležité. Jak můžeme pozorovat z rozhovorů, mezi ostatními členy klubu nacházejí podporu. Tedy v první řadě skupinu závodníků považují často za lidi, na které se mohou obrátit v případě složité životní situace nebo jim svěřit důvěrnou informaci.

„Jsou lidi, který jako znají, znají mě v takový tý, kterou já považuju za důležitou... většinou je to tak, že to spíš jakoby že to na mě ten člověk pozná dřív, než tu pomoc začnu vyhledávat.“ Vojtěch Z_21

„Řekl bych dokonce, že jsme taková velká rodina.“ Andrej Z_22

Skupina rekreačních veslařů si v rámci klubu také vytváří vztahy založené na vzájemné interakci. Ty ale nejsou tak pevné a blízké jako u závodníků.

„Jako některý z nich jsou moji kamarádi, ale nijak moc blízký, spíš že se spolu vždycky potkáme a pokecáme.“ Michal R_20

„To je pak složitý, že se potkáme s ostatníma jenom někdy.“ David R_2

Na rozdíl od skupiny závodních veslařů se u rekreatů neseťkáme s takovým množstvím silných vlivů, které by měly dopad na vznik blízkých vztahů s ostatními členy. V první řadě nejsou rekreati ke klubu vázáni společným sportovním cílem. Objevuje se sice sdílení zájmu o sport, ale ten není natolik silný, aby vytvořil semknutý kolektiv nebo rekreaty přiblížil ke skupině závodníků. Ze sportovních aktivit rekreačních veslařů je, jak jsem již uvedla, patrný spíše zájem o individuální sportovní aktivitu.

„Baví mě to veslování tady, to, že tu můžu sportovat.“ Aneta R_24

Většina dotazovaných rekreačních veslařů se stala členy klubu v pozdějším věku. Tedy ve věku, kdy podstatnou část jejich času zabírají jiné aktivity. Účast na činnostech ve veslařském klubu tak tvoří pouze doplněk běžné náplně jejich dne. To se odráží na čase, který jsou do klubových aktivit ochotni investovat.

Pokud ho porovnáme se závodními veslaři, je patrné, že objem času stráveného ve veslařském klubu je u rekreatů mnohonásobně nižší a prostor pro vytvoření silných vztahů a přátelství je tedy menší.

„Kromě toho se snažím dělat i jiné věci, -, rozhodně mi to nezabírá všechnen volný čas.“ David R_26

„Já to mám jako odpočinek po práci a po škole.“ Michal R_20

Osobní význam vztahů vytvořených v klubu se u závodních a rekreačních veslařů také výrazně liší. Rekreační veslaři přicházejí do klubu s již fungující zásobou vztahů. Tvorba nových vztahů v klubu pro ně tedy není důležitá a prvořadá. Vztahy, ve kterých rekreati nacházejí oporu a sociální zázemí, se vyskytují v jiném prostředí než ve VK Smíchov.

„Tak asi bych se obrátila na holky z volejbalu, s těma se hodně vidáme, i když už nehrajeme teda docela dlouho, tak asi na ty.“ Kristýna R_21

Sociální interakce rekreačních veslařů v klubu tady nemá příliš osobní charakter. Kontakty, které se zde tvoří, můžeme označit spíše jako „známosti“ než jako „přátelství“. Nejsou příliš pevné ani důvěrné. Rekreační veslaři tyto kontakty ve svých životech nepovažují za příliš důležité a jsou pro ně postradatelné.

6.4 Sportovní klub jako zázemí

Závodníci i rekreační veslaři tráví v klubu svůj volný čas. Vnímání veslařského klubu jako prostoru pro různé aktivity se ale u obou skupin liší. Souvisí to především s výhodami, které jim přináší členství ve sportovním klubu. U obou skupin můžeme nalézt prostor pro využití sociálního i sportovního zázemí klubu, ale každá skupina přisuzuje větší důležitost jiné výhodě členství, a právě proto je do členství ochotná investovat svůj čas a energii.

Pro závodníky tento přínos představuje především sociální podpora, kterou poskytují přátelské vztahy. Ta je tvořena silným pocitem důvěry vůči ostatním v klubu. U závodníků tak vzniká pocit dobré atmosféry a uvolněného prostředí, ve kterém se cítí dobře.

„Chodím sem ráda a prostě tu ráda jsem, radši než kdekoliv jinde.“ Eva Z_21

„Je tady dobrá atmosféra, takže se tu snažím trávit volnej čas, docela často.“

Tereza Z_19

To vede k častějšímu trávení času v klubu. Závodníci využívají prostor klubu i k jiným než sportovním aktivitám. Představuje pro ně přirozené prostředí, kde mohou trávit čas se svými přáteli. Veslařský klub jako prostor pro ně znamená sociální zázemí, na kterém mají podíl přátelské vztahy, které si jedinci v klubu vytvořili.

„Jasně, pak se dělaj třeba i vtipy na tréninku, místo jdeme domů, že jdeme na návštěvu k rodičům a zítra se tu sejdem znova a takový no, že v podstatě pak tu člověk stráví takové množství času, že je tu víc než doma, a je i spousta věcí, který bych doma neřekl a tady je řeknu a je spousta věcí, který bych doma neudělal a tady je udělám. Myslím si, že v určitý důvěrnosti je to tady lepší než doma.“

Vojtěch Z_21

Rekreační veslaři nepřisuzují sociálnímu zázemí v klubu takový význam. Sportovní klub pro ně představuje především sportovní zázemí. Umožňuje jim přístup ke sportovnímu materiálu a možnosti naučit se veslovat. Sociální zázemí vyhledávají někde jinde a VK Smíchov vidí jako alternativu k více obvyklým sportovním aktivitám.

„Hlavní výhodou je asi to, že si tu můžeme půjčit ty lodě a že se tu naučíme to veslování.“ Aneta R_24

„Chodím sem do posilovny, pak třeba v zimě na trenažér a hlavně teda teď na tu vodu.“ Michal R_20

S vnímáním sportovního klubu jako místa, ze kterého mohou čerpat určité výhody, souvisí také investice člena klubu do jeho fungování. Můžeme tak pozorovat reciproční charakter členství v klubu, kdy jedinec poskytuje své schopnosti a prostředky klubu, jehož zázemí, sociálních zdrojů nebo majetku využívá. Vnímání tohoto závazku se u našich skupin liší.

Rekreační veslaři toto chování vnímají především jako povinnost, která je předem daná pravidly. Tato pravidla mohou být uvedena ve stanovách (platba příspěvků) nebo jsou určena všeobecně respektovanými pravidly klubu.

„Asi by tady neměl dělat nějaký problémy, taky by měl asi dodržovat pravidla toho klubu, jak jsou všude vylepený (smích). A platit příspěvky, no. Měl by asi dávat pozor na ty věci klubový.“ David R_26

„No, tak platím příspěvky a chodím na brigády.“ Tomáš R_26

Na druhou stranu pak skupina závodních veslařů vnímá tento typ vztahu spíše jako osobní zodpovědnost a své zdroje a možnou pomoc předává klubu naprosto samozřejmě a dobrovolně. Stejně chování pak očekává od ostatních členů klubu.

„Tak člověk by se tu asi měl chovat v souladu s nějakýma pravidlami slušného chování, zároveň by se měl snažit tak nějak něco tomu klubu předat.“ Bára Z_25

„A měl by být každý minimálně ochotný tady nechat všechno no, ze sebe. Ať už po sportovní nebo nějaký organizační stránce třeba, když se něco děje, tak nabídnout svoje kontakty a fyzickou pomoc nebo něco takovýho.“ Vojtěch Z_21

6.5 Význam sportovního klubu v životě člena

Předchozí kapitoly shrnují, jak člen klubu vnímá své členství a proč do klubu chodí. Význam klubu v životě člena má hodně společného s těmito informacemi, které jsou mezi sebou úzce provázané. Následující část tedy částečně rekapituluje interpretace, která jsem již předložila a uvádím je v širší perspektivě z pohledu života dotazovaných členů klubu.

Pro členy závodního družstva je členství v klubu každodenní aktivitou, bez které si svůj život nedokážou představit. V klubu tráví tolik času a činností v něm věnují tolik úsilí, že se klubové členství stává součástí jejich osobnosti.

„Určitě je to i nějaká vizitka, protože když mě chce někdo třeba popsat, tak řekne: „to je ten veslař“. Můžu říct, že je to skoro jako vizitka, skoro jako titul před jménem až.“ Andrej Z_22

Ke klubu je přitahuje sport a vazby, které si v klubu vytvořily, ale podle toho, co závodníci uvádějí, je pro ně docházení do klubu také zvykem. Příliš neuvažují nad tím, proč do klubu chodí a patrná je jistá automatizace návštěv.

„Prostě skončí škola, čapnu tašku, jdu na loděnici a jsem tam prostě až do večera.“ Vojtěch Z_21

Naopak o tom, co se v klubu děje, přemýšlejí neustále a jejich myšlenky často směřují ke vztahům nebo k ostatním členům klubu, i když se v klubu právě nevyskytují.

„No já nad těma věcmi tady v klubu přemýšlím hodně, i když tu třeba zrovna nejsem.“ Eva Z_21

Jak jsem již zmiňovala, členství je pro ně samozřejmou součástí života, kterou považují za celoživotní závazek. Tomu napovídají i odpovědi, týkající s budoucností v klubu. Většina závodníků považuje za jisté, že bude v klubu aktivní i po ukončení závodní kariéry a v pokročilém věku. Opuštění klubu na delší dobu si v současné době nepřipouštějí.

„Jako já mám furt nějakou iluzi, že sem jako budu chodit, asi nebudu, ale chtěla bych.“ Tereza Z_21

„Já si myslím, že to určitě jde chodit do toho klubu celý život, pokud chceš, tak se to vždycky dá nějak udělat.“ Bára Z_25

„Takhle to vidím minimálně na mámě, ta takhle vlastně v nějakých 20 přestala s aktivním sportem, nějak si odbyla děti a teď je tu vlastně zase každý den.“ Vojtěch Z_21

Pro rekreanty není členství v klubu v životě tolik důležité jako pro závodníky. V klubu oceňují především zábavnou a rekreační funkci sportu a nejsou pro ně příliš podstatné vztahy, které tam vznikají. Členství je pro ně forma trávení volného času a důležité jsou pro ně hlavně vztahy a přátelství vznikající v jiném prostředí (práce, škola).

„Tak za nejbližší lidi kolem sebe určitě považuju svoji přítelkyni, svoje kamarády, kamarády hlavně teda ze školy a potom lidi z práce, se kterými se vídám asi nejčastěji.“ Tomáš R_26

„Ty nejlepší kamarády mám asi někde jinde.“ Aneta R_24

Rekreační veslaři nepovažují členství za dlouhodobý závazek. Počítají s tím, že dříve nebo později přijde v životě událost, která je přiměje klub opustit. Veslování a docházení do klubu pak bude nahrazeno jinou, stejně důležitou aktivitou. Členství v klubu tak nebudou příliš postrádat.

„Asi tu nebudu napořád, taky budu mít nějaký povinnosti, až budu mít někdy děti třeba nebo nějakou víc vyčerpávající práci nebo mě to třeba přestane bavit, to fakt nedokážu říct.“ David R_26

„Asi bych místo toho začala dělat nějaký jiný sport zase.“ Kristýna R_21

Vztahy, které se v klubu tvoří, mohou mít také důležitou pozici v životě jedince. Tyto vztahy ve VK Smíchov vznikají v různých podobách a jsou také jinak vnímány jejich aktéry a mají pro ně rozdílnou váhu a důležitost.

Pro rekreační veslaře jsou vztahy, které vznikají v klubu, přínosem. Jsou většinou dalšími mezi množstvím vztahů, které si rekreační veslaři vytvořili v jiných prostředích. Nejsou pro fungování jejich životů nijak zásadní, ale i tak je tyto členové považují za přínos, který by pro ně mohl být v budoucnosti využitelný. Nemohou se na tyto kontakty ale naprosto spolehnout a považovat je ve svých životech za samozřejmé.

Můžeme říct, že rekreační veslaři disponují větším množstvím kontaktů z různých zdrojů a vztahy vytvořené v klubu je pouze doplňují nebo tvoří jejich méně podstatnou část.

Pro závodníky je veslařský klub naopak zásadním zdrojem kontaktů. Díky silným a dlouhodobým vztahům, které si zde vytvořili, mohou tyto kontakty považovat z celoživotního pohledu za důležité. Na druhou stranu členství v klubu a především čas, který jsou závodníci ochotni aktivitám v něm obětovat, může mít vliv na tvorbu kontaktů v jiných oblastech života závodních veslařů. Nicméně závodní veslaři o vytvoření a udržování jiných vztahů příliš neusilují. Kontakty vzniklé ve VK Smíchov považují pro svůj život za dostačující.

„Je to i takový společenství, já si třeba nedovedu představit, že bych dneska šel do kina s někým jiným než se svojí přítelkyní nebo s někým z loděnice prostě a člověk prostě, tím že se, že sem přijde, tak člověk začne postupně ztrácet všechny kontakty mimo loděnici a v podstatě se zavazuje, že je tady a že je jeden z těch lidí, co sem chodí.“ Vojtěch Z_21

Závěr

Veslařský klub Smíchov můžeme považovat za prostor, ve kterém vzniká sociální kapitál. V důsledku interakce a sdružování jedinců v rámci veslařského klubu dochází ke tvorbě vztahů, které jsou pro členy klubu důležité. Tato zjištění odpovídají koncepci Pierre Bourdieu. Získání přístupu k využitelným zdrojům pomocí vazeb a vztah základním předpokladem pro tvorbu sociálního kapitálu. Vstupem do veslařského klubu se jedinec stává součástí skupiny a tudíž také sociální sítě, která tyto zdroje sdílí.

Tyto vztahy a vazby jsou tvořeny a udržovány investicemi aktérů, především pak vzájemnou směnou mezi nimi. Ve sportovním klubu můžeme tyto investice nalézt hlavně v jejich symbolické formě – například v trávení společného času, sdílení zájmů a poskytování podpory ostatním členům. Touto investicí do vytvoření pevných a trvalých vazeb s ostatními se jedinec stává důvěryhodným členem skupiny, což vede ke tvorbě silnějších vztahů, které mohou být nadále využívány v jeho prospěch.

Především u závodní skupiny můžeme ve spojitosti s tvorbou sociálního kapitálu pozorovat také vzájemnou důvěru a silné reciproční chování, které vede k ještě většímu pocitu sounáležitosti se skupinou a vznikem silnějších a trvalejších vazeb. Jak jsem uvedla v předchozích kapitálech, za důležité je pro tvorbu sociálního kapitálu považuje například Robert Putnam.

Sociální kapitál u členů klubu vzniká na základě členství v klubu, u skupiny závodníků i rekreačních veslařů. Rozdíly mezi porovnávanými skupinami ale existují. Jsou patrné hlavně tehdy, když se podíváme na význam, který mají vztahy a vazby vytvořené v klubu na celkovém objemu vlastněného sociálního kapitálu. Pro rekreační veslaře nejsou jako zdroj sociálního kapitálu příliš důležité. Za podstatné zdroje svého sociálního kapitálu považují většinou jiné vztahy než ty, které si vytvořili v klubu. Na druhou stranu pro skupinu závodních veslařů je sociální kapitál, který vzniká v klubu, v životě velice důležitý. Tvoří významnou část jejich zdrojů a závodníci se na něj výrazně spoléhají.

Hlavním důvodem pro tyto rozdíly ve vnímání sociálního kapitálu je především rozdílná role veslařského sportu a členství v klubu v životě jeho členů.

Závodní veslaři vnímají veslování jako kolektivní sport. Od tohoto přístupu se odvíjí také jejich vztah ke klubu a k ostatním členům klubu. Společně s dalšími závodními veslaři tvoří uzavřenou skupinu. Ta je k sobě vázaná množstvím důležitých faktorů, které vedou k tvorbě silných přátelství. Čas a energie, kterou do aktivit klubu a tvorby vztahů s ostatními členy vkládají, se odráží ve vnímání jejich významu v životě závodníka.

Důležitou roli má v tomto případě také fakt, že kvůli takto trávenému času nemají možnost ani zájem vytvářet si zdroje sociálního kapitálu v jiném prostředí. Sportovní klub pro ně pak představuje nezbytný zdroj sociálního kapitálu, na který se z dlouhodobého hlediska spoléhají.

Mezi rekreanty, kteří veslování přikládají spíše individuální význam, se nevytvářejí žádné pevné ani dlouhodobé vazby. Rekreční veslaři jsou k ostatním členům klubu vázáni pouze formálními, nepříliš silnými vztahy. Nejsou k sobě vázáni společným cílem ani tráveným časem. Jejich záměrem není tyto vztahy posilovat nebo zlepšovat. Hlavní náplní aktivit v klubu je pro rekreční veslaře sport. Neutrální povaha vztahů ke klubu a vztahům v něm je u rekreačních veslařů pochopitelná. Sociální kapitál rekreačního veslaře je tvořen již zavedenými vztahy a vztahy, které vznikají v klubu, mezi nimi nemají takovou váhu. Je to dáno především tím, že rekreanti se stávají členy klubu v pozdějším věku, kdy mají vytvořené sociální zázemí v jiném prostředí a nemusí se na klub v tomto ohledu spoléhat.

Vzhledem k tomu, že závodníci i rekreační veslaři vnímají odlišně sociální kapitál, který se v klubu tvoří, odlišně ho také využívají. Pro závodníky představují kontakty v klubu sociální zázemí, které mohou kdykoliv využít a se kterým počítají i v budoucnosti. Vztahy, které mají s ostatními členy, jsou většinou pevné a založené na vzájemné důvěře. Závodníci považují za samozřejmé, že jim své zdroje ostatní členové klubu poskytnou. Na oplátku pak oni umožní přístup ke svým vlastním zdrojům. Rekreační veslaři se na své kontakty v klubu neobracejí, pokud potřebují pomoc nebo podporu. Ostatní členové klubu nejsou těmi, koho v takovýchto situacích vyhledávají.

Využití těchto kontaktů ve svůj prospěch ale v určitých situacích neodmítají. Nicméně je stále nemůžeme považovat za osobní a nepostradatelné.

Pro obě porovnávané skupiny má vznikající sociální kapitál jiný význam a jeho projevy a využití se liší. Za jisté omezení výzkumu můžeme považovat věk komunikačních partnerů, který je u obou skupin relativně nízký. Lidé v tomto věku ještě nemají příliš příležitostí k využití sociálního kapitálu z klubu v jiných oblastech. Právě proto se toto téma v rozhovorech příliš neobjevuje.

Za zajímavou možnost rozšíření výzkumu považuji zkoumání skupiny starších členů klubu a jejich využití sociálního kapitálu z retrospektivního pohledu. Tato skupina je ve VK Smíchov početná a myslím, že by byla dobrým zdrojem informací v ohledu zkoumání sociálního kapitálu, jeho využití a případných změn v životě. Bylo by to podle mého názoru vhodným shrnutím problematiky tvorby sociálního kapitálu v klubu.

Summary

The bachelor's thesis called „Social capital and sport - formation of social capital among recreational and competitive athletes” deals with the creation of social links and ties within a sport club. By the means of qualitative research the thesis focuses mainly on the question whether the social capital is formed in such environment. The second aim of this thesis is to examine the possible differences between the approach towards a social capital between two groups participating in the club competitive and recreational athletes. First of all I have mentioned the definitions of social capital and summarized the concepts of the most known authors dealing with this topic. Then I have discussed the formation of the social capital in the sport environment and pointed out the most recent studies. Most of these authors perceive social capital as a collective good. They mention social capital and its advantages for a community or a society to which it belongs to. This text however focuses on the formation of individual social capital between the club members. It considers it as a resource that can be used to reach one's goals. As we can observe from the semi-structured interviews, the examined sport club may be considered as a place where social capital is generated. It is a place where ties and links based on a human interaction and participation are formed. These relationships are made, maintained and used by their actors. However the part of the text dealing with the research findings also shows certain differences between the two groups. This variance is significant mainly for its importance of social capital in the lives of members. The main reason for this is the different approach to the club membership, relationships and the relevance of club in the members' lives. This is connected to the formation of a social capital. This work comes to a conclusion that the possible reason for these dissimilarities between the two groups of athletes is the attitude towards a sport as a collective or individual activity. Competitive athletes consider the sport as a collective activity. They create strong and permanent ties in the club because they are bonded by common goals and experience. Social capital formed in the club has a great importance for them because of their great investments and lack of other relationships outside the club. On the other hand the group of recreational athletes consider sport as an individual activity. This is reflected by the weaker relationships. The amount of the social capital from sport club, from which they profit, is also smaller than in the case of competitive athletes.

Použitá literatura

AULD C.. Voluntary sport clubs: The potential for the development of social capital. In: HOYE, R., NICHOLSON, M. *Sport and social capital*. 1st ed. Amsterdam: Elsevier/Butterworth-Heinemann, 2008. ISBN 978-075-0685-863.

BOURDIEU, P. *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1977. ISBN 978-052-1291-644.

BOURDIEU, P. *Le Capital Social: Notes Provisoires*. Actes de La Recherche en Sciences Sociales. 1980, roč. 31, 2-3. Dostupné z: http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/arss_0335-5322_1980_num_31_1_2069

BOURDIEU, P. The Forms of Capital. In: RICHARDSON, John G. *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood Press, 1986, s. 241-258. ISBN 0313235295.

COLEMAN, J. S. *Social Capital in the Creation of Human Capital*. The American Journal of Sociology: Supplement: Organizations and Institutions: Sociological and Economic Approaches to the Analysis of Social Structure. 1988. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2780243>

COLEMAN, J. S. *Foundations of social theory*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 1990, xvi, 993 p. ISBN 06-743-1225-2.

COLEMAN, J. S. *Social Capital in the Creation of Human Capital*. The American Journal of Sociology: Supplement: Organizations and Institutions: Sociological and Economic Approaches to the Analysis of Social Structure. 1988. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2780243>

ČÁSLAVOVÁ, E. *Management a marketing sportu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2009, 225 s. ISBN 978-80-7376-150-9.

ČESKÁ UNIE SPORTU. www.cuscz.cz [online]. 2013 [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <http://www.cuscz.cz/o-nas/statistika.html>

ČESKÝ VESLAŘSKÝ SVAZ. *Řády závodního veslování*. 2. vyd. Praha: ČVS, 2012, 68 s. ISBN 978-80-7376-045-8.

DELANEY, L., KEANE, E. *Sport and Social Capital in the United Kingdom: Statistical Evidence from National and International Survey Data*. London: IPPR, 2005.

DELUCA, J. R., Regina M. BURES, Sharon ELISE, Eric M. USLANER, a Chris HAMNETT. *Submersed in Social Segregation: The (Re)Production of Social Capital Through Swim Club Membership*. Journal of Sport [online]. 2013, vol. 37, issue 4, s. 162-176 [cit. 2014-05-1]. DOI: <http://dx.doi.org/10.4135/9781848608375.n10>.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

FIELD, J. *Social capital*. 2nd ed. New York: Routledge, 2008, viii, 193 p. Key ideas. ISBN 02-039-3051-7.

FLAP, H:D. No man is an Island: the research programme of social capital theory. In: FAVEREAU, O., LAZEGA, E. *Conventions and structures in economic organization: markets, networks, and hierarchies*. Northampton, Mass.: Edward Elgar, c2002, vii, 361 p. New Horizons in institutional and evolutionary economics. ISBN 18-406-4510-5.

FLAP, H. D, DE GRAAF, N. D. *Social capital and attained occupational status*. Netherlands Journal of Sociology. 1986, roč. 22, s. 145-161.

FLAP, H. D., DE GRAAF, N. D. *"With a little help from my friends": Social Resources as an Explanation of Occupational Status and Income in Western Germany, The Netherlands and the United States*. Social Forces. 1988, roč. 67, č. 2, s. 452-472. Dostupné z: <http://www.fss.uu.nl/pubs/hflap/1988withalittlehelpfrommyfriends.pdf>

GAUNTLETT, D. *Making is connecting: the social meaning of creativity from DIY and knitting to YouTube and Web 2.0*. Malden, MA: Polity Press, 2011, x, 286 p. ISBN 07-456-5001-5.

HAGUE, E., MERCER, J.. In: SHOBE, H. *Place, Sport and Globalization: Making sense of la Barca*. Treballs de la Societat Catalana de Geografia. 2006, 61-62, s. 259-276. Dostupné z:

<http://www.raco.cat/index.php/treballsscgeografia/article/viewFile/256647/343637>

HANIFAN, L. J. *The rural school community center*. Annals of the American Academy of Political and Social Science. 1916, roč. 67, s. 130-138. Dostupné z:

<http://www.jstor.org/stable/1013498>

HARRIS, J.C. *Civil Society, Physical Activity, and the Involvement of Sport Sociologists in the Preparation of Physical Activity Professionals*. Sociology of Sport Journal. 1998, roč. 15, č. 2, s. 138-153.

HEINEMANN, K. Socioeconomic problems of sports clubs. In: OKAYASU, I., Y. KAWAHARA a H. NOGAWA. *The relationship between community sport clubs and social capital in Japan: A comparative study between the comprehensive community sport clubs and the traditional community sports clubs*. International Review for the Sociology of Sport. 2010-06-01, vol. 45, issue 2, s. 163-186. DOI:

10.1177/1012690210362027. Dostupné z:

<http://irs.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1012690210362027>

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

JARVIE, G. Communitarism, *Sport and Social Capital: Neighbourly Insights into Scottish Sport*. International Review for the Sociology of Sport. 2003, roč. 38, č. 2.

Dostupné z: <http://irs.sagepub.com/content/38/2/139.refs>

KOVÁŘ, D. *Moderní sportovní klub: řízení a administrativa SK a TJ : poradce pro dobrovolníky působící ve sportu*. Praha: Olympia, 2011, 48 s. ISBN 978-807-3763-152. Dostupné z: <http://www.cuscz.cz/files/194MjR.pdf>

KÖSSL, J., ŠTUMBAUER J., WAIC M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha: Karolinum, 1999, 159 s. ISBN 80-718-4608-2.

KRAJŇÁK, T. *Fotbal a sociální kapitál: Dopady na český venkov*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce RNDr. Tereza Gelná.

LIN, N. Building a Network Theory of Social Capital. *International Network for Social Network Analysis: Connections*. 1999, roč. 22, č. 1, s. 28-51. Dostupné z: <http://www.insna.org/PDF/Keynote/1999.pdf>

LIN, N., COOK K. S., BURT R. S. *Social capital: theory and research*. 1st pbk. ed., 2007 reprint. New York: Aldine de Gruyter, 2001, xii, 333 p. ISBN 02-023-0644-5.

MATĚJŮ, P. *Making Capitalism Without Capitalists: Szelényi's Homage to Bourdieu's Theory of the Forms of Capital*. Sociologický časopis. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 2002, roč. 38, č. 3, s. 380-385. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41131816>

OKAYASU, I., KAWAHARA Y., NOGAWA, H. *The relationship between community sport clubs and social capital in Japan: A comparative study between the comprehensive community sport clubs and the traditional community sports clubs*. *International Review for the Sociology of Sport*. 2010-06-01, vol. 45, issue 2, s. 163-186. DOI: 10.1177/1012690210362027. Dostupné z: <http://irs.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1012690210362027>

PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s. 749-1627. ISBN 80-718-4310-5.

PUTNAM, R. D., LEONARDI, R., NANETTI, R. *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*. 1st print. Princeton: Princeton University Press, 1994, xv, 258 s. ISBN 06-910-3738-8.

PUTNAM, R. D. *Bowling Alone: America's Declining Social Capital*. Journal of Democracy. 1995, roč. 6, č. 1. Dostupné z: <http://archive.realtor.org/sites/default/files/BowlingAlone.pdf>

PUTNAM, R. D. *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon, c2000, 541 p. ISBN 06-848-3283-6.

SEIPPEL, Ø. *Sport and Social Capital*. *Acta Sociologica*. 2006, roč. 49, č. 2, s. 169-183. Dostupné z: <http://asj.sagepub.com/content/49/2/169.refs>

SEKOT, A. *Sociologie sportu*. Brno: Paido, 2006, 410 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-731-5132-4.

SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas- vybrané kapitoly*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-264-1039-6.

STRAUSS, A., CORBIN, J. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie* Přel. S. Ježek. 1.vyd. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-858-3460-X.

ŠAFR, J., SEDLÁČKOVÁ, M. *Sociální kapitál: koncepty, teorie a metody měření*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2007, 93 s. Sociologické studie (Sociologický ústav AV ČR), 06/2. ISBN 80-733-0095-8.

TOCQUEVILLE, A.. *Demokracie v Americe*. Vyd. 1. Překlad Vladimír Jochmann. Praha: Lidové noviny, 1992, 250 s. Knihovna Lidových novin, sv. 9. ISBN 80710605182.

VESLAŘSKÝ KLUB SMÍCHOV. *Stanovy: Stanový občanského sdružení VK Smíchov* [online]. Praha, 2013, 8 s., 15.7.2013 [cit. 1.5.2014]. Dostupné z:
<http://www.vksmichov.cz/terminova-listina-zavodu/13857374/stanovy.pdf>

VAN DER GAAG, M. P. J, SNIJDERS, T. A. B. Proposals for the measurement of individual social capital. In: VÖLKER B., Edited by Henk Flap and Beate. *Creation and returns of social capital a new research program*. London: Routledge, 2004, s. 154-170. ISBN 020364364x.

USLANER, E. Democracy and Social Capital. In: WARREN, M. *Democracy and trust*. New York: Cambridge University Press, 1999, xi, 370 p. ISBN 05-216-4687-1.
Dostupné z: <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/cam032/98053586.pdf>

TONTS, M. *Competitive sport and social capital in rural Australia*. *Journal of Rural Studies*. 2005, roč. 21, č. 2. Dostupné z:
http://www.is.uwa.edu.au/__data/assets/pdf_file/0008/1859417/Tonts-.pdf

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozložení členské základny VK Smíchov podle věku a pohlaví (graf)

Příloha č. 2: Rozdělení tréninkových skupin (tabulka)

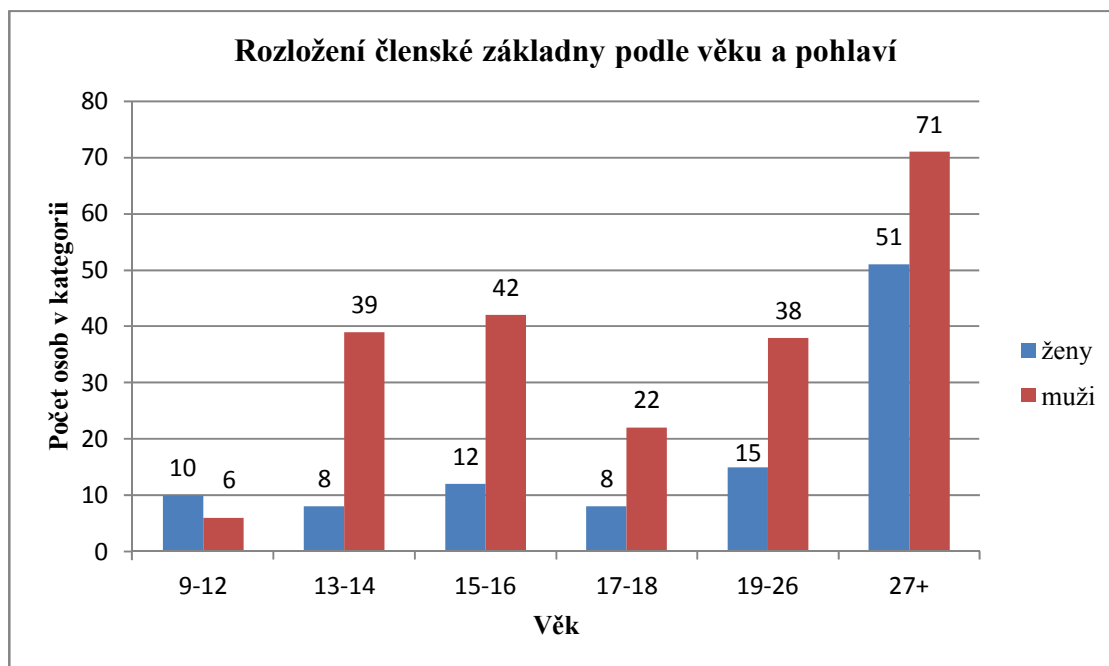
Příloha č. 3: Scénář rozhovorů (text)

Příloha č. 4: Charakteristika komunikačních partnerů a partnerek (tabulka)

Příloha č. 5: Kategorie analýzy dat (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Rozložení členské základny VK Smíchov podle věku a pohlaví (graf)

Zdroj: vlastní

Příloha č. 2: Rozdělení tréninkových skupin (tabulka)

Věk	Ženy	Muži
9–12	Žákyně mladší	Žáci mladší
13–14	Žákyně starší	Žáci starší
15–16	Dorostenky	Dorostenci
17–18	Juniorky	Junioři
19–22	Seniorky B	Senioři B
19+	Seniorky A	Senioři A
27+	Ženy Masters	Muži Masters
19+ (nezávodní)	Rekreační veslaři	Rekreační veslaři

Příloha č. 3: Scénář rozhovorů (text)

A.

Koho považuješ za své nejbližší (kromě rodiny)?

Na koho by ses obrátil/a v obtížné situaci?

Komu nejvíce důvěřuješ? Svěřuješ se někomu, s čím? Proč právě jemu?

Chtěl bys s těmito lidmi zůstat dále v kontaktu? Proč?

B.

.Proč, kdy a jak jsi se rozhodl/a vstoupit do klubu?

Proč jsi se rozhodl/a právě pro klubový sport?

Proč jsi si vybral/a právě tento klub?

Jakou jsi měl/a představu o členství v klubu?

Jaké jsi měl/a zájmy a jak jsi trávil/a volný čas před vstupem do klubu?

Jak časté jsou návštěvy klubu?

S kým do klubu nejčastěji chodíš?

Za jakým účelem? Trénovat, relaxovat?

Trénuješ závodně nebo rekreačně? Proč?

Proč do klubu chodíš? Jaké jsou tvé cíle? Motivace?

Co by se stalo, kdybys do klubu přestal/a chodit? Jak by se změnil tvůj život?

Jak se podílíš na klubové činnosti? Jaké aktivity v klubu děláš?

C.

Jak bys popsal vztahy s ostatními členy klubu?

Považuješ členy klubu blízkou skupinu lidí?

Vídáte se s lidmi z klubu i mimo klub?

O čem se nejčastěji bavíte? Jaké máte společné zájmy?

Stýkáte se v klubu stále se stejnými lidmi?

Jak probíhá nábor nových členů?

Je podle tebe těžké začlenit se jako nový člen do klubu? Proč?

D.

Svěřil by ses členům klubu s něčím důvěrným?

Myslíš, že by ti pomohli ve složité životní situaci?

Pomáháš ty lidem z klubu? Kdy? Proč?

Jsi pyšný na to, že znáš lidi z klubu? Proč?

Myslíš, že by ti mohli pomoci i v jiných oblastech než v rámci sportu? Jak?

Uvažuješ o tom, že bys někdy přestal/a být členem VK Smíchov? Proč?

Chtěl/a bys dále vídat ostatní členy klubu? Proč?

Co považuješ za hlavní přínos členství v klubu pro tvůj život?

Co ti členství v klubu naopak vzalo?

Příloha č. 4: Charakteristika komunikačních partnerů a partnerek (tabulka)

Označení v textu	Pohlaví	Věk	Kategorie	Počet let v klubu	Povolání
Tereza Z_19	Žena	19	Závodník	5	Studentka SŠ
Eva Z_21	Žena	21	Závodník	7	Studentka VŠ
Barbora Z_25	Žena	25	Závodník	9	Pracující studentka VŠ
Andrej Z_22	Muž	22	Závodník	9	Pracující Student VŠ
Vojtěch Z_21	Muž	21	Závodník	10	Student VŠ
Aneta R_24	Žena	24	Rekreant	2	Pracující studentka VŠ
Kristýna R_21	Žena	21	Rekreant	1	Studentka VŠ
David R_26	Muž	26	Rekreant	2	Zaměstnaný - IT
Michal R_20	Muž	20	Rekreant	1	Pracující student VŠ
Tomáš R_26	Muž	26	Rekreant	3	Pracující student VŠ
Denisa_26	Žena	26	Trenérka rekreatů	7	Pracující studentka VŠ

Příloha č. 5: Kategorie analýzy dat (tabulka)

Kategorie dat vyskytující se v rozhovorech
Přátelství
Kolektiv
Důvěra a podpora
Zodpovědnost/povinnost
Jistota
Zábava/rekreace
Sportovní stránka
Čas
Prostor klubu
Cíle/motivace
Význam v životě

